

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2022
JÚLIUS

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

A 2023. évi költségvetési törvényjavaslat
elemzése

2022
JÚLIUS

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1013 Budapest, Krisztina körút 55.

www.mnb.hu

ISSN 2732-0006 (nyomtatott)

ISSN 2732-0014 (on-line)

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT Stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát.

Az elemzés Baksay Gergely, Közgazdasági elemzésekért és versenyképességért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentés elkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések igazgatóság munkatársai vettek részt a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóság munkatársainak közreműködésével. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2022. június 30-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. Az államháztartási egyenleg	9
3. Az államadósság várható alakulása	11
4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése	13
5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése	15
5.1. Elsődleges bevételek	15
5.2. Elsődleges kiadások	23
5.3. Kamategyenleg	27
6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése	28
6.1. Az Alaptörvény adósságszabálya	28
6.2. A Stabilitási törvény 3 százalékos hiányszabálya	28
6.3. A Stabilitási törvény adósságszabálya	28
6.4. Az államháztartás strukturális egyenlegének követelménye	29
6.5. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény korrekciós ágának szabályai	29
6.6. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény prevenciós ágának szabályai	29
7. Kiemelt téma	31
7.1. Az állami kamatkidadások alakulása	31

1. Összefoglaló

Elemzésünk tárgya az Országgyűlésnek 2022. június 7-én benyújtott 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, amelyet az MNB költségvetési előrejelzésének tükrében értékelünk. Az elemzés során a rendelkezésünkre álló információk alapján saját prognózist készítettünk a 2023. évi költségvetési egyenlegre, illetve államadósságra, és ezt viszonyítjuk a törvényjavaslatban foglalt előirányzatokhoz.

A költségvetési törvényjavaslat szerint 2023-ban az ESA-szemléletű költségvetési hiánycél a GDP 3,5 százaléka. A jövő évi hiánycél alacsonyabb a 2022 elején tervezett 3,9 százalékos GDP-arányos célnál, de megegyezik a 2022. április végén publikált Konvergencia Programban szereplő értékkel. A hiánycélnak megfelelő egyenleg elérését támogatják a gazdasági növekedésnek köszönhető magas adóbevételek és a 2023-as költségvetési törvényjavaslattal párhuzamosan bejelentett költségvetési intézkedések, amelyek az adóbevételek növelésével és a kiadások visszafogásával ellensúlyozzák az orosz-ukrán háború és a magas energiaárak kiadásnövelő hatásait. A tervezett GDP-arányos deficit a 2022. évi törvényi előirányzathoz viszonyítva 2,4 százalékpontos, míg a Konvergencia Programban feltüntetett ideai hiánycélhoz képest 1,4 százalékpontos mérséklődést jelent.

A tervezett hiánycél eléréséhez hozzájárulnak a májusban bejelentett intézkedések. Az államháztartási hiány idei és jövő évi csökkentése érdekében hozott intézkedések részletei, elsősorban a kiadási oldalon egyelőre nem minden esetben ismertek. A bevételi oldalon a legnagyobb költségvetési hatással bíró intézkedéseket a nyolc ágazatban a vállalati „extraprofitra” kivetett különadók képviselik, amelyen felül a javaslat évi 100-200 milliárd forint összegben tartalmaz további adóintézkedéseket. A különadókból származó bevételek nagyrészt a két újonnan létrehozandó költségvetési alapba, a Rezsivédelmi és Honvédelmi Alapba kerülnek, ahol fedezetet nyújtanak az alapokban felmerülő, az energiaárak növekedésével, valamint a honvédelemmel kapcsolatos többletkiadásokra. A költségvetés kiadási oldalát érintő konszolidációs intézkedések keretein belül sor kerül egyes el nem indult állami beruházások törlésére vagy halasztására, valamint a költségvetési szervek és fejezetek egyéb dologi, beruházási kiadásainak csökkentésére.

Megítélésünk szerint a 3,5 százalékos GDP-arányos költségvetési hiánycél elérhető, amennyiben a tervezett makrogazdasági pálya megvalósul, és a tervezett adóváltozások és a kiadások csökkenése részletesen kidolgozásra, majd végrehajtásra kerül. Prognózisunk alapján a pénzforgalmi kiadások meghaladhatják az előirányzatot, illetve a bevételek kissé elmaradhatnak a törvényi várakozástól, ami elsősorban a munkát terhelő adó- és járulékbévételekhez köthető. Az önkormányzati alrendszer egyenlege mindkét várakozás szerint közel semleges lehet 2023-ban, ugyanakkor az eredmény szemléletű korrekciók összegére vonatkozó előrejelzésünk érdemben kedvezőbb a javaslatban szereplő értéknél. Az eredmény szemléletű korrekciókra vonatkozó előrejelzések között fennálló különbséget főként az uniós elszámolásokhoz kapcsolódó tételek eltérése okozza. Az uniós támogatások esetében a 2014-2020-as források évek közti áthúzódásához kapcsolódó várakozások közötti különbség lehet számottevő. Összességében az MNB előrejelzése szerint a jövő évi statisztikai korrekciók összege a deficit mérséklődésének irányába hat, ami ellensúlyozza a magasabb pénzforgalmi hiánnyal kapcsolatos várakozásunkat. **Mindezek alapján az államháztartás 2023. évi hiányát a javaslatban szereplő céllal összehangban a GDP 3,5 százalékára becsüljük.**

A költségvetés tartalmazza a 2021-2027-es európai uniós költségvetési ciklus kohéziós és helyreállítási forrásait. Az uniós kiadásokat mintegy 3.400 milliárd forintra, az uniós bevételeket pedig összesen 2.090 milliárd forintra irányozza elő a javaslat. A kiadási cél több mint kétharmada, a bevételi tervnek pedig mintegy fele kapcsolódik a 2021-2027-es forrásokhoz, melyek lehívásához azonban még szükség van a 2021 decemberében benyújtott Partnerségi Megállapodás és az egyes operatív programok, valamint a 2021 májusában benyújtott Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv elfogadására.

A törvényjavaslat szerint a GDP-arányos adósságráta 2,3 százalékpontos csökkenése várható 2023-ban. Az államháztartás EDP-módszertan szerinti GDP-arányos bruttó adóssága a 2021. végi 76,6 százalékról a javaslat szerint 2022-ben 76,1 százalékra mérséklődik, majd 2023 végére 73,8 százalékra csökken. Előrejelzésünk szerint a GDP-arányos államadósság-ráta

csökkenése 2023-ban lényegében megegyezik a törvényjavaslatban szereplővel, ugyanakkor prognózisunk szerint az államadósság szintje 2023. év végén némileg alacsonyabb lehet.

A javaslat makropályájában a jövő évi gazdasági növekedésre vonatkozó 4,1 százalékos előrejelzés magasabb a jegybank sávós prognózisánál. A növekedési kilátásokat nagyban befolyásolják a háború és a következményeként bevezetett szankciós politikák, amit az is jelez, hogy a piaci elemzők növekedési várakozásai széles sávban szóródnak mind az ideik, mind a jövő évre vonatkozóan. 2023-ra a Pénzügyminisztérium prognózisa 5,2 százalékos fogyasztói árindexszel számol, ami elmarad az MNB által előrejelzett inflációs sávtól. A törvényjavaslat és az MNB egyaránt a keresettömeg dinamikus növekedését prognosztizálja.

A költségvetési törvényjavaslat megfelel az Alaptörvény adósságszabályának, ugyanis a GDP-arányos adósságráta csökkenése előreláthatóan meghaladja az előírt 0,1 százalékpontos mértéket, azonban az előírásnak való megfelelés alól mentesít a szomszédos országban fennálló háborús helyzet miatt bevezetett veszélyhelyzet. A javaslatban foglalt adósságcsökkenés mértéke akkor felel meg az uniós adósságszabály előírásainak, ha a GDP-arányos adósságráta a következő években a javaslatban foglalt módon, kielégítő ütemben mérséklődik. A GDP 3,5 százalékának megfelelő eredmény-szemléletű egyenleg meghaladja a hazai, illetve az uniós jogrendben egyaránt megtalálható maastrichti küszöbértéket. Az Európai Unió intézményei azonban 2020-ban átmenetileg felfüggesztették a korrekciós költségvetési szabályokhoz köthető szankciók alkalmazását, valamint az általános mentesítési záradék hatálya 2023-ban is fennmarad. Ezzel összhangban a Stabilitási törvényben végrehajtott törvénymódosítás értelmében az államháztartás hiányára, illetve a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásoknak 2021 és 2023 között nem kell megfelelni.

A javaslatban szereplő 4,5 százalékos strukturális hiány magasabb a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásnál, ugyanakkor az ahhoz való elvárt közeledés mértéke az általános mentesítési záradék hatálya alatt nem került meghatározásra, így a szabályoknak való megfelelés nem vizsgálható. A középtávú költségvetési célra (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy minden tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz megfelelő mértékben közeledjen. Az MTO Magyarország számára 2023-ban a GDP -1 százaléka. A törvényjavaslat szerint a 2023. évi strukturális egyenleg GDP-arányosan -4,5 százalék lesz, ami magasabb az előírásnál, ugyanakkor a középtávú cél eléréséhez vezető korrekciós pályát kijelölő kiadási szabályt az elmúlt években átmenetileg felfüggesztették. Mivel az általános mentesítési záradék 2023-ban is hatályos marad, illetve a mentesség miatt az elvárt strukturális kiigazítás kétéves mértéke sem került definiálásra, ezért a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásoknak való megfelelés nem vizsgálható.

2. Az államháztartási egyenleg

A törvényjavaslat az államháztartás ESA hiányát a GDP 3,5 százalékában határozza meg 2023-ban, ami a 2022. évi törvényi előirányzathoz viszonyítva 2,4 százalékpontos, míg a Konvergencia Programban feltüntetett ideai hiánycélhoz képest 1,4 százalékpontos mérséklődést jelent. A deficit csaknem teljes mértékben a központi alrendszer pénzforgalmi hiányából adódik, az önkormányzatok egyenlege közel egyensúlyi lehet 2023-ban, míg a pénzforgalmi és eredményszemléletű hiány közötti különbséget kismértékű negatív korrekciót tartalmaz. Előrejelzésünk alapján a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya magasabb lehet a törvényjavaslatban foglalt előirányzatnál (1. táblázat). Az önkormányzatok egyenlegére vonatkozó prognózisunk ugyancsak kismértékben kedvezőtlenebb a javaslatban szereplő várakozásnál, ugyanakkor a statisztikai korrekciókat tartalmazó ESA-híd 2023-ban prognózisunk szerint érdemben kedvezőbb lehet a törvényjavaslatban várt értéknél, ami ellensúlyozza a magasabb központi pénzforgalmi deficitből fakadó eltérést.

1. táblázat A kormányzati szektor 2023. évi ESA-egyenlege (a GDP százalékában)	2023		
	Törvényjavaslat	MNB-előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-3,4	-3,9	-0,5
2. Önkormányzatok egyenlege	0,1	0,0	-0,1
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-3,3	-3,9	-0,6
4. GFS-ESA különbség	-0,2	0,4	0,6
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-3,5	-3,5	0,0

Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB előrejelzés

Előrejelzésünk szerint az államháztartás hiánya 2023-ban a GDP 3,5 százaléka lehet, ami megegyezik a törvényjavaslatban szereplő 3,5 százalékos értékkel. A központi alrendszer pénzforgalmi hiánya a GDP 0,5 százalékával meghaladhatja a törvényjavaslatban szereplő előirányzatot, ami nagyrészt a kedvezőtlenebb munkaerő-piaci feltételezések miatti alacsonyabb munkát terhelő adóbevételekhez köthető. A költségvetés központi alrendszerének adó- és járulékbefvételei több mint 80 milliárd forinttal elmaradhatnak az előirányzattól, ami a valamelyest magasabb vállalati, illetve fogyasztási adók, valamint az előirányzattól várhatóan jelentősen elmaradó munkát terhelő adó- és járulékbefvételek eredője. Az EU-támogatással kapcsolatos bevételek prognózisunk szerint mintegy 100 milliárd forinttal elmaradhatnak a javaslattól. A költségvetési kiadások előrejelzésünk szerint összességében több mint 150 milliárd forinttal haladják meg a törvényjavaslatban szereplő előirányzatot. Az európai uniós programokkal kapcsolatos kiadások előrejelzésünk szerint elmaradhatnak a törvényjavaslatban foglalt előirányzattól, ugyanakkor ezt ellensúlyozva a magasabb kiadási szint irányába mutat a nyugdíjkiadások előirányzatot meghaladó értéke.

2023-ban a központi alrendszerben a tartalékok összege 1.230 milliárd forint, azaz a törvényjavaslatban szereplő nominális GDP 1,8 százaléka, amihez hozzájárul a Rezsivédelmi Alap tartaléka is. Az újonnan létrehozott Rezsivédelmi Alap központi kiadási tartaléka 600 milliárd forint, amelyen felül a tartalékok további kerete a Rezsivédelmi Alap részét képező Energia árnövekedés kompenzáció céljára létrehozott 70 milliárd forintos tartalékkeretből, a Rendkívüli Kormányzati Intézkedések 170 milliárd forintos előirányzatából, a 179 milliárd forintos Céltartalékból, a 200 milliárd forintos keretösszegű Beruházási Alapból, valamint egyéb kisebb értékű tartalékokból áll össze.

Az önkormányzati alrendszer pénzforgalmi egyenlege 67 milliárd forintos többletet mutat a költségvetési törvényjavaslatban. Prognózisunk a költségvetési törvényjavaslatban foglalt tervszámnál kedvezőtlenebb pénzforgalmi egyenleggel számol, várakozásunk szerint az alrendszer egyenlege közel egyensúlyi lehet 2023-ban.

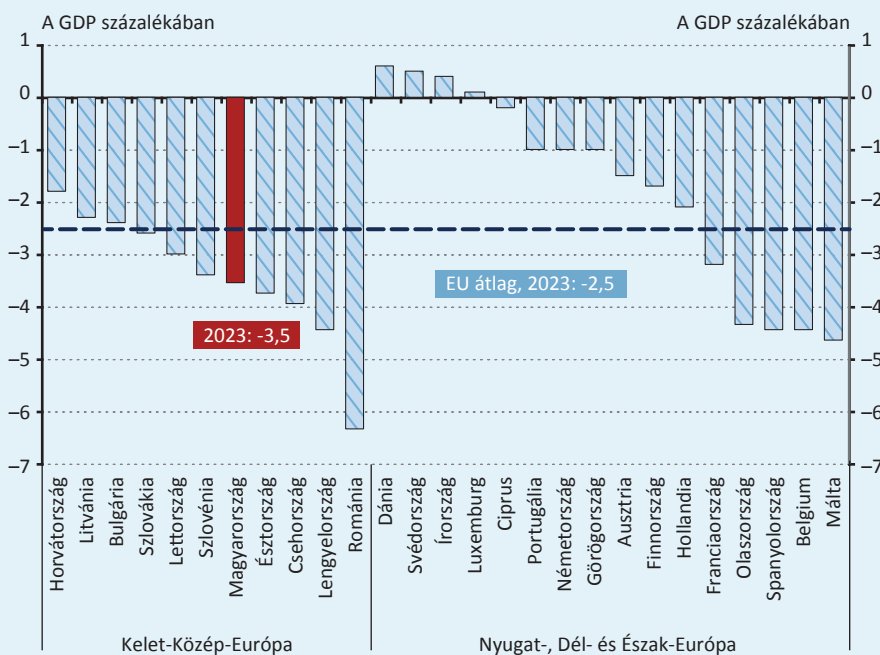
Az eredményszemléletű és egyéb ESA korrekciókat tartalmazó ESA-híd a költségvetési törvényjavaslat szerint 137 milliárd forint hiánynövelő korrekciót tartalmaz 2023-ra. Az MNB által becsült és alkalmazott ESA-híd mintegy 260 milliárd forint

összegű, egyenlegjavító korrekciót tartalmaz. Az előrejelzések között fennálló közel 400 milliárd forintos különbséget elsősorban az uniós elszámolások eredményszámléletű korrekcióinak eltérése okozza, melyet a 2014-2020-as források áthúzódásához kapcsolódó várakozások közötti különbség okozhat. A törvény az előlegkifizetésekhez kapcsolódó pozitív korrekciókat is meghaladó mértékű negatív ESA-híd tétellel számol, amely azt valószínűsíti, hogy a 2023-ra várt pénzforgalmi bevételek jelentős részben a korábbi években már eredményszámléletű bevételként elszámolt számlák utólagos teljesítéséhez kapcsolódnak. A 2023. évi eredményszámléletű korrekciókkal kapcsolatos eltérő várakozás ellensúlyozza a központi alrendszer pénzforgalmi hiányában fennálló különbséget, így a tárgyévi ESA-egyenlegre vonatkozó prognózisunk a törvényben foglalt hiánycéllal összhangban van.

A költségvetési törvényjavaslat szerint 2023-ban a többletnövekedéshez kapcsolódó többletbevételeket a hiány, és ezáltal az államadósság csökkentésére kell fordítani. A szabály értelmében, amennyiben a reálnövekedés nagyobb mint 4,1 százalék, akkor a tervezettnél magasabb reálnövekedés miatt keletkező eredményszámléletű éves adó- és adójellegű bevételi többlettel azonos összegben – levonva abból a fizetendő nyugdíjprémium tervezetten felüli összegét – csökkenteni kell a hiánycélt.

A 3,5 százalékos GDP-arányos hazai hiánycél közel azonos a közép-kelet-európai régió átlagával, ugyanakkor elmarad a 2,5 százalékos uniós átlagtól (1. ábra).

1. ábra
A 2023. évi költségvetési hiány várható alakulása az EU-ban

Megjegyzés: A hazai adat a 2023. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő kormányzati célnak felel meg.

Forrás: Európai Bizottság

3. Az államadósság várható alakulása

Az államháztartás GDP-arányos bruttó adóssága a 2021. év végi 76,6 százalékról előrejelzésünk szerint 2022-ben 74,7 százalékra csökken, a deficit mérséklődése, illetve a gazdaság dinamikus élénkülése következtében. 2023-ban előrejelzésünk szerint az államadósság-ráta 2,4 százalékponttal 72,3 százalékra mérséklődik.

2. táblázat				
Az államadósság alakulása (milliárd forintban és a GDP százalékában)				
	Törvény- javaslat	MNB	Törvény- javaslat	MNB
	milliárd forint		a GDP százalékában*	
1. 2022. évi induló államadósság	46 551	46 490	76,1	74,7
2. Központi költségvetés 2023. évi pénzforgalmi hiánya	2 352	2 685	3,4	3,9
3. Egyéb hatás	1 607	885	2,3	1,3
4. 2023. évi várható államadósság (milliárd forintban az 1+2+3 összege)	50 510	50 060	73,8	72,3
5. GDP-arányos államadósság 2023. évi változása (4-1)			-2,3	-2,4

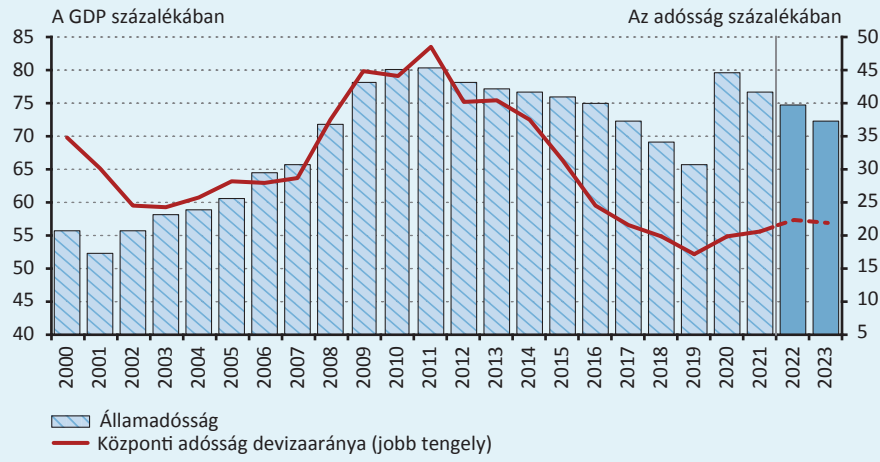
Megjegyzés: *Az MNB és a költségvetési törvény eltérő nominális GDP-vel számol. A részadatok összegei a kerekítés miatt eltérhetnek az aggregált értékektől.
Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB előrejelzés

Az MNB nominális adósságra vonatkozó prognózisa 2022. év végén lényegében megegyezik a javaslatban várttal, míg 2023. év végére vonatkozóan némileg alacsonyabb a törvényjavaslatban szereplőnél. A törvényjavaslatban feltételezett magasabb 2023. év végi értéket főként a költségvetési hiányt meghaladó magasabb adósságkibocsátás okozza, míg az ebből fakadó különbséget az MNB magasabb központi költségvetés pénzforgalmi egyenlegre vonatkozó előrejelzése némileg ellensúlyozza. A GDP-arányos bruttó államadósság-ráta változására vonatkozó előrejelzésbeli eltérést részben az eltérő nominális GDP feltevés magyarázza.

A költségvetési törvényjavaslat azzal számol, hogy a nominális államadósság a hiányt jelentősen, mintegy 1.600 milliárd forinttal meghaladó mértékben emelkedik. Ennek az oka, hogy 2023-ban igen jelentős, 2.000 milliárd forint feletti év végi pénzügyi tartalékalománnyal számol a költségvetési törvényjavaslat, tekintettel a költségvetésen kívüli finanszírozási igényekben és a finanszírozási lehetőségekben érzékelhető bizonytalanságra. Ezen tartalékok növelése érdekében kibocsátott állampapírok növelik a hiányon túl a bruttó nominális adósságot.

A központi költségvetés adósságán belül a devizaarány 2021 végére a tavalyi devizakötvény-kibocsátások következtében 20,6 százalékra emelkedett. Előrejelzésünk szerint ez az arány az adósságkezelő céljával összhangban a 10–25 százalékos toleranciasávban alakul. Az idei évi devizakötvény-kibocsátás következtében tovább emelkedhet a központi adósság devizaaránya, míg 2023-ban kismértékben, 22 százalékra mérséklődik. 2021 során folytatódott a háztartások állampapír-állományának növekedése, és előretekintve is élénk maradhat a kereslet a lakossági állampapírok iránt, amely következtében folytatódhat a belföldi finanszírozás arányának emelkedése. Az államadósság hátralévő futamideje a hosszabb lejáratú kötvények előtérbe kerülésével 6,8 évre emelkedett 2021-ben és a következő években az átlagos futamidő emelkedésére számítunk.

2. ábra
Az államadósság várható alakulása

Forrás: MNB, ÁKK

4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése

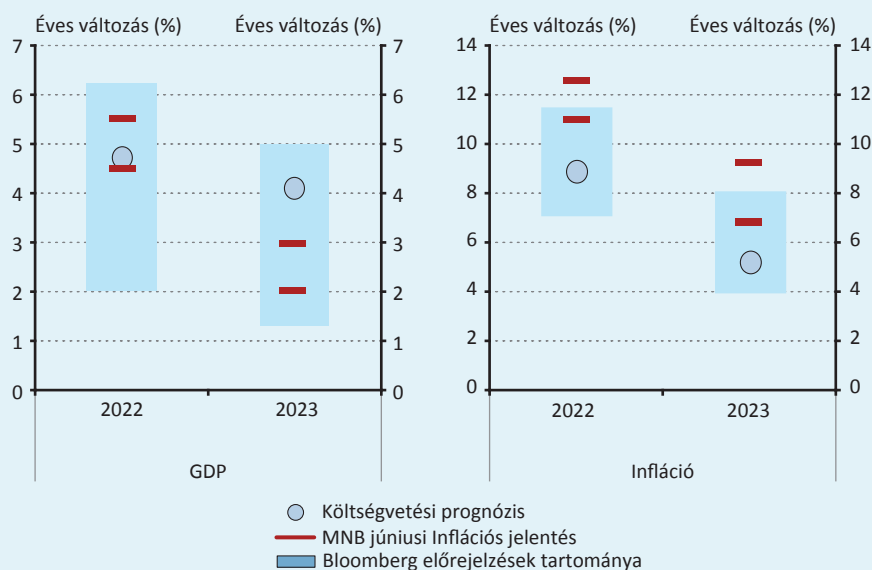
A költségvetési törvényjavaslat növekedési várakozása idén az MNB által előrejelzett sávban helyezkedik el, míg jövőre magasabb annál. A javaslat makropályája szerint a GDP 2022-ben 4,7 százalékkal, míg 2023-ban 4,1 százalékkal emelkedhet. Az MNB júniusi Inflációs jelentése sávos előrejelzéseket közöl, a gazdaság teljesítménye idén 4,5 – 5,5, jövőre 2 – 3 százalékkal bővíülhet. A GDP jövőbeli alakulását körülvevő érdemi bizonytalanságra utal, hogy a piaci elemzők növekedési várakozásai széles sávban szóródnak (3. ábra).

Idén a belső kereslet élénkülése támogatja a gazdaság bővülését, a 2023-as GDP-növekedést azonban lefelé mutató kockázatok övezik a költségvetési törvény várakozásához képest. Előrejelzésünk szerint a belső kereslet rövid távon erős lesz, a háztartások fogyasztását a bérek emelkedése és a lakossági jövedelmet bővítő kormányzati intézkedések egyaránt növelik. Idén a háztartások fogyasztásának dinamikus növekedését valószínűsíti mindkét prognózis. A jövő évtől az egyszeri jövedelemnövelő intézkedések kifizetésével a fogyasztás növekedési üteme mérséklődik. A júniusi Inflációs jelentés előrejelzése a költségvetési törvényjavaslatnál jelentősebb lendületvesztéssel számol a fogyasztás és a beruházások esetében is. A törvényjavaslat szerint a nettó export az idei és a jövő évben is pozitívan járul hozzá a növekedéshez, míg a júniusi Inflációs jelentés a külső piacok és az ellátási láncok lassabb helyreállításával számol, így előrejelzésünkben a nettó export 2022-ben visszafogja a GDP bővülését (3. táblázat).

A törvényjavaslat és az MNB egyaránt a keresettömeg dinamikus növekedését prognosztizálja. A béremelkedés a költségvetési makropályában 2023-ban is kétszámjegyű marad és az MNB által előrejelzett sáv felett alakul mindkét évben. A nemzetgazdaságban foglalkoztatottak számának növekedése a jövő évben lassul.

Az idei évre vonatkozóan a törvényjavaslat 8,9, 2023-ra 5,2 százalékos inflációval számol, ami az MNB által előrejelzett sávoknál alacsonyabb éves áremelkedés.

3. ábra
A GDP-re és inflációra vonatkozó előrejelzések összehasonlítása

Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB Inflációs jelentés (június), Bloomberg (2022. június)

3. táblázat**A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása (százalékos változás az előző évhez képest)**

	2021	2022			2023		
	Tény*	Költségvetés	MNB	Eltérés	Költségvetés	MNB	Eltérés
GDP	7,1	4,7	4,5 - 5,5	(-0,2) - 0,8	4,1	2,0 - 3,0	(-2,1) - (-1,1)
Háztartások fogyasztási kiadása	4,6	6,9	8,4 - 8,7	1,5 - 1,8	5,0	0,6 - 1,4	(-4,4) - (-3,6)
Közösségi fogyasztás*	3,6	1,1	2,4 - 3,1	1,3 - 2,0	1,2	0,4 - 1,6	(-0,8) - 0,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	5,9	2,7	3,7 - 4,8	1,0 - 2,1	4,2	(-0,9) - 1,8	(-5,1) - (-2,4)
Export	10,3	3,8	4,8 - 5,7	1,0 - 1,9	5,9	5,0 - 6,9	(-0,9) - 1,0
Import	8,7	3,4	6,0 - 6,9	2,6 - 3,5	5,5	2,7 - 4,6	(-2,8) - (-0,9)
GDP-deflátor	6,9	5,8	7,2	1,4	7,4	8,9	1,5
Infláció	5,1	8,9	11,0 - 12,6	2,1 - 3,7	5,2	6,8 - 9,2	1,6 - 4,0
Nemzetgazdaság bruttó keresettömege*	10,3	18,5	17,4	-1,1	10,5	8,0	-2,5
Nemzetgazdaság bruttó átlagkereset	8,7	16,7	15,8 - 16,4	(-0,9) - (-0,3)	10,2	7,1 - 8,3	(-3,1) - (-1,9)
Nemzetgazdaság foglalkoztatottak száma	0,8	0,7	1,0 - 1,2	0,3 - 0,5	0,3	(-0,2) - 0,5	(-0,5) - 0,2

Megjegyzés: *A közösségi fogyasztás és a nemzetgazdaság bruttó keresettömege definíciója a két intézmény között eltér.

Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB Inflációs jelentés (2022. június)

5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése

5.1. ELSŐDLEGES BEVÉTELEK

Előrejelzésünk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei** 2023-ban összesen 180 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak a javaslatban szereplő előirányzatoknál (4. táblázat). Ezen belül az adó- és járulékbevételek 84 milliárd forinttal maradhatnak el az előirányzatoktól, amelynek döntő része a munkát terhelő adó- és járulékbevételeknél jelentkezik. A munkát terhelő adóbevételek esetén fennálló eltérést elsősorban a 2023. évi munkaerő-piaci folyamatokra vonatkozó eltérő megítélés okozza. Ezt a hatást ellensúlyozza, hogy a nominális fogyasztásbővülésre vonatkozó magasabb előrejelzésünk miatt a költségvetési törvénytől magasabbak a fogyasztási adóbevételi várakozásaink és a gazdálkodó szervezetek befizetései esetén is több adóbevételelre számítunk. Emellett előrejelzésünk szerint az uniós támogatásokkal kapcsolatos pénzforgalmi bevételek alacsonyabban alakulhatnak a törvényjavaslatban szereplő előirányzatnál.

A **gazdálkodó szervezetek befizetései** 116 milliárd forinttal haladhatják meg a 2023. évi előirányzatot. A bevételek alakulását nagymértékben befolyásolják 2023-ban a 2022-23. évi költségvetési konszolidációs lépések. Az intézkedések többsége 2022 folyamán kerül bevezetésre, és 2023-ban is fennmarad.

A **társasági adóból** származó bevételek 31 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a vonatkozó előirányzathoz képest. Az eltérés a makrogazdasági folyamatokból származhat: a kormányzati beclésnél magasabb nominális GDP az adóalapot a költségvetési törvény által feltételezettnél magasabb szintre emelheti 2023-ban. Az adónemet a költségvetés benyújtásával párhuzamosan bejelentett intézkedés is érinti: az OECD transzferárazási irányelveinek áttemelése a magyar gyakorlatba a költségvetési törvény szerint 40 milliárd forint pluszbevételt jelenthet 2023-ban.

A **pénzügyi szervezetek különadójának** esetében a bevétel 10 milliárd forinttal alacsonyabb lehet az előirányzatnál¹ 2023-ban. Itt új elemként került bevezetésre a kamateredmény, valamint a díj- és jutalékbevétel különadója. Az ebből származó többletbevétel 2023-ban 250 milliárd forint lehet a költségvetési törvény alapján. Az eltérés az adónem esetén a korábbi, 2010-ben bevezetett, korrigált mérlegfőösszeg alapján fizetett adóból származó befizetésekre vonatkozó becslések kis mértékű különbségéből származik.

A **reklámadó-bevételek** 2023-ban 3 milliárd forinttal meghaladhatják az előirányzatot. Az adónem esetében 2019 júliusa és 2022 év vége közötti időszakra bevezetett 0 százalékos adókulcsok hatálya év végével lejár. A felső kulcs az eredeti, 2019-es törvénymódosításnak megfelelően 2023. január 1-től visszaáll a korábbi 7,5 százalékra.

A **kisadózók tételes adójából** származó bevételek 10 milliárd forinttal lehetnek magasabbak az előirányzathoz képest, a 2022-es bevételekre vonatkozó előrejelzések eltéréséből adódó bázishatás miatt. Az adónem esetében kiemelő, hogy a költségvetési törvény nem számol az adónemmel kapcsolatosan jelentős szabályváltozással, mindössze a kifizetőtől származó befizetésekre vonatkozó prognózis módosult a 2021-es bevezetés tapasztalatainak megfelelően.

¹ Az előirányzat Pénzügyi szervezetek befizetései néven található meg a Honvédelmi Alapon belül.

A **bányajáradékból** származó befizetések szintén 10 milliárd forinttal haladhatják meg az előirányzatot, a költségvetési törvény feltételezéseihez képest magasabb energiahordozó árak következtében. Az energiatermelő adóalanyokat érintő egyik konszolidációs intézkedés a szénhidrogénekhez köthető bányajáradéknak háromszorosára emelése volt, melyet részben ellensúlyoztak a magas energiahordozó-árakhoz köthető korrekciós mechanizmus felfüggesztésével (az eredeti törvény szerint a vonatkozó kulcsok 3-3 százalékponttal automatikusan növekednek bizonyos árszintek elérését követően). Ebből 130 milliárd forint pluszbevétel érkezik az Államkincstárba.

Az **energiaellátók jövedelemadóijából** származó bevétel 26 milliárd forinttal haladhatja meg az előirányzatot² 2023-ban. Ezen a soron három intézkedés is növeli a bevételeket 2022-ben és 2023-ban. Egyrészt az adóalanyok körét bővítik ki a bioetanol- és bioüzemanyag-termelőkkel, valamint a napraforgóolaj- és keményítőgyártókkal. Ebből 30 milliárd forint pluszbevétellel számol a minisztérium. A második érintett intézkedés pedig az olajárfolyam-különbözet adója, ahol a Brent- és az Ural-típusú kőolaj-árfolyamok különbségéből származó nyereség 25 százalékos adója mintegy 140 milliárd forinttal járulhat hozzá a költségvetés bevételi oldalához. Azt ugyanakkor bizonytalanság övezi, hogy a két kőolaj-árfolyam közötti jelentős eltérés mennyi ideig állhat fenn. Itt jelenik meg a KÁT/METÁR rendszerből kilépők által fizetendő különadó is.

A **cégautóadó** mértéke átlagosan 1,8-1,9-szeresére emelkedik, amely során az adónem logikája és az adó beszedése a gépjárműadóhoz igazodik, nagyobb környezetvédelmi hangsúllyal (mintegy 40 milliárd forint lehet az intézkedés éves hatása). A cégautóadóból származó bevételek 2023-tól nagyrészt, 2024-től pedig teljes egészében a gépjárműadó soron lesznek elszámolva.

A **kiskereskedelmi adóból** származó bevételek 10 milliárd forinttal haladhatják meg a vonatkozó előirányzatot. Ennél az adónemnél a nominális fogyasztás kormányzati várakozásnál magasabb mértéke indokolhatja a különbséget. A kiskereskedelmi adó esetében az adó mértékének progresszivitása erősödik 2023-ban: 500 millió forint alatti nettó árbevételig az adókulcs marad 0 százalék, 500 millió és 30 milliárd forint között a korábbi 0,1 százalékos kulcs 0,15 százalékra emelkedik. 30 és 100 milliárd forint között az aktuális 0,4 százalékos kulcs 1 százalékra változik, 100 milliárd forint felett pedig a jelenlegi 2,7-ről 4,1 százalékra emelkedik az adónem kulcsa. Ennek bevételnövelő hatása 70 milliárd forint lehet 2023-ban.

Az **egyéb központosított bevételeken** belül a környezetvédelmi termékdíjak 2023. évi előirányzata jelentősen, 25 milliárd forinttal csökken a 2022. évi előirányzathoz képest. Habár a költségvetési törvényjavaslat beszámol várható intézkedésről, a részletek hiányában egyelőre nem tudtuk számításba venni annak várható hatását. Nagyrészt ez magyarázza, hogy várakozásunk szerint az egyéb központosított bevételek 26 milliárd forinttal magasabban alakulhatnak a vonatkozó előirányzathoz képest. A gazdálkodó szervezetek további adónemeivel kapcsolatban az eltéréseket a makrogazdasági folyamatok eltérő megítélése indokolja.

Az **általános forgalmi adóból** pénzforgalmi szemléletben 2023-ban 7.100 milliárd forintot vár a költségvetés, míg előrejelzésünkben ennél valamivel magasabb 7.159 milliárd forintos bevételre számítunk a magasabb nominális fogyasztási feltételezésekből adódóan. A 2023-as előirányzat mintegy 1.600 milliárd forinttal haladja meg a 2022-es előirányzatot, azonban az idei évben is jelentős, mintegy 1.200 milliárd forintot kitevő felülteljesülésre számítunk.

² Az előirányzat Energia ágazat befizetései néven található meg a Rezsivédelmi Alapon belül.

4. táblázat			
Központi alrendszer bevételei - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)			
	2023		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	23 411	23 327	-84
Gazdálkodó szervezetek befizetései	3 016	3 132	116
Társasági adó	792	823	31
Pénzügyi szervezetek különadója	338	327	-11
Reklámadó	15	18	3
Kisadózók tételes adója	227	236	10
Kisvállalati adó	166	163	-3
Közműadó	53	54	1
Ökoadó	5	6	0
Bányajáradék	240	250	10
Játékadó	39	44	5
Egyéb befizetések	12	12	0
Egyéb központosított bevételek	557	593	36
Energiaellátók jövedelemadója	242	268	26
Cégautóadó	6	7	0
Kiskereskedelmi adó	173	183	10
Rehabilitációs hozzájárulás	150	149	-1
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	9 248	9 309	60
Általános forgalmi adó	7 100	7 159	59
Jövedéki adó	1 459	1 421	-38
Regisztrációs adó	19	22	3
Távközlési adó	96	116	19
Pénzügyi tranzakciós illeték	324	356	32
Biztosítási adó	180	173	-6
Légitársaságok adója	30	30	0
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	42	33	-9
Lakosság befizetései	4 168	4 027	-141
Személyi jövedelemadó	3 734	3 562	-171
Illetékbefizetések, egyéb adók	261	292	30
Gépjárműadó	173	173	0
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	462	457	-5
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	6 516	6 402	-114
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	6 309	6 193	-116
Egyéb járulékok és adók	208	210	2
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	2 090	1 988	-102
EGYÉB BEVÉTELEK	879	884	5
Állami vagyonnal kapcsolatos bevétel	517	517	0
Központi ktv. egyéb bevételei	239	239	0
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	27	33	5
Elkülönített alapok egyéb bevételei	96	96	0
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	26 379	26 199	-180

Megjegyzés: Részben konszolidált tételek

Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A **jövedéki adókból** származó bevételek 2023-as költségvetési előirányzata 1.459 milliárd forint, 38 milliárd forinttal meghaladva előrejelzésünket. A jövedéki adókból származó bevételek mintegy 90 milliárddal emelkednek 2023-ban a már 2022. július 1-től érvényben lévő változások miatt: emelkedik az energiatermékek, az alkoholdermékek és a dohánytermékek jövedéki adója, utóbbi az EU-s minimumszintre való megfelelés érdekében. Ezen belül a piac egynegyedét uraló új dohánytermék-kategóriák (hevített dohánytermék) adója is emelésre kerül szálanként 15 forintóról 35 forintra, közelítve a cigaretta szálankénti árához.

Távközlési adóból jövőre 96 milliárd forint várható a költségvetési törvény szerint, míg prognózisunkban 19 milliárddal több bevételre számítunk. A távközlési szektort érintő pótdadó mintegy 40 milliárd forint többletbevételt jelent 2023-ban a 75 milliárd forintot meghaladó idei várható adóbevétel után. A távközlési adót eddig a telefonszolgáltatók fizették a hívások és az előfizetős számok után, addig az új típusú különadót fizető vállalkozások köre szélesebb, mert kiterjed az internetszolgáltatókra is. A távközlési pótdadó mértéke a nettó árbevétel 1 milliárd forintot meg nem haladó része után 0 százalék, 1 milliárd forintot meghaladó, de 50 milliárd forintot el nem érő része után 1 százalék, 50 milliárd forintot meghaladó, de 100 milliárd forintot meg nem haladó része után 3 százalék és 100 milliárd forint fölötti része után 7 százalék.

A **biztosítási adóból** 2023-ban 180 milliárd forintot vár a költségvetés, ami 6 milliárd forinttal meghaladja prognózisunkat. A biztosítási pótdáddal mintegy 50 milliárd forintos extra adóterhet vet ki a költségvetés a biztosítókra az eredetileg 120 milliárd forintos nagyságrendű jelenlegi adó mellett. A befolyó bevételek az újonnan létrehozott Honvédelmi alapba kerülnek. A 2023 év végéig fennálló pótdadó jövőre a **nem-életbiztosítási díjbevétel** 2 milliárd forintot meg nem haladó része után 2 százalék, 2 milliárd forintot meghaladó, de 36 milliárd forintot meg nem haladó része után 4 százalék, 36 milliárd forintot meghaladó része után 7 százalék, míg az **életbiztosítási díjbevétel** esetén 2 milliárd forintot meg nem haladó része után 1 százalék, 2 milliárd forintot meghaladó, de 36 milliárd forintot meg nem haladó része után 1,5 százalék, 36 milliárd forintot meghaladó része után 3 százalék.

Légitársaságok hozzájárulása bevételi soron 2023-ban 30 milliárd forint várható a költségvetési törvény szerint. Az új adónemként megjelenő departure tax, vagyis a Magyarországról elutazók után fejenként fizetendő adó az európai országokba 3.900 Ft, míg a többi országba 9.750 Ft-ot tesz ki, amelynek alanya a földi kiszolgáló, aki az adóterhet továbbháríthatja a légitársaságokra.

Turizmusfejlesztési hozzájárulásból származó bevételek 42 milliárd forintot tehetnek ki a 2023-as költségvetés szerint, ami 9 milliárd forinttal meghaladja prognózisunkat a 2022-re vonatkozó eltérő bevételi várakozások hatása miatt. 2020-tól a szálláshely szolgáltatásokra is kiterjesztették a 4 százalékos adót az étkezőhelyi vendéglátás mellett, azonban az utóbbi 2 évben nem keletkezett jelentős bevétel ezen adóbevételi soron, mivel 2021. december 31-ig mentességet kaptak a szálláshelyek és étkezőhelyek ennek befizetésére.

A **pénzügyi tranzakciós illeték** jövő évi előirányzata a törvényjavaslat szerint 324 milliárd forint, ami 32 milliárd forinttal alacsonyabb előrejelzésünkénél. Az eltérés az alacsonyabb 2022-es bázishoz köthető, amit az eltérő makrogazdasági feltevések magyarázhatnak. **A pénzügyi tranzakciós illeték módosításai:** a banki utalások 6 ezer forintos felső adófizetési határa 10 ezer forintra emelkedik, valamint változatlanul 0,3 százalékos kulccsal kiterjeszti a kormány az értékpapír-tranzakciókra is, ami alól a Kincstár és a Posta által végrehajtott tranzakciók képeznek majd kivételt.

Az **illetékbevételek** jövő évi előirányzata 261 milliárd forint a törvényjavaslat szerint, ami 31 milliárd forinttal alacsonyabb az előrejelzésünkénél. Az eltérés magyarázata egyrészt az eltérő makrogazdasági feltevés lehet, másrészt, hogy előrejelzésünk alacsonyabb bevételcsökkenést vár a tavaly bevezetett intézkedés, a CSOK-kal vásárolt lakások illetékmentessége hatására.

A **személyi jövedelemadóból** származó bevétel előrejelzésünk szerint alacsonyabb lehet a törvényjavaslatban foglalt 3.734 milliárd forintos előirányzatnál. Az eltérés elsősorban a makrogazdasági feltételezések különbségéből adódhat, ugyanakkor becslésünk szerint a költségvetésben szereplő bevételi prognózis magasabb dinamikára utal, mint amit a törvényjavaslat mellékletében bemutatott makrogazdasági előrejelzés indokolna. A költségvetés nem tartalmaz új intézkedést a személyi

jövedelemadóval kapcsolatban, emellett az adókedvezményekre vonatkozó prognózisunk lényegében megegyezik a javaslatban szereplő várakozással.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételei** a személyi jövedelemadóhoz hasonlóan elmaradhatnak az előirányzattól. A társadalombiztosítási járulékból származó bevételek előrejelzésünk szerint 82 milliárd forinttal, míg a szociális hozzájárulási adóbevételek mintegy 40 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak, mint az előirányzat. A különbséget az eltérő makrogazdasági feltételezések indokolják, az MNB ugyanis a törvényjavaslatnál hozzávetőleg 2 százalékponttal alacsonyabb bér- és keresettömeg-növekedést prognosztizál 2023-ra. A költségvetési törvényjavaslat a munkahelyvédelmi kedvezményeknek az előrejelzésünket 15-25 milliárd forinttal meghaladó kihasználtságát tartalmazza.

A költségvetési konszolidációs lépések a TB és elkülönített alapok bevételeit közvetlenül két tétel esetében érintik. Az **egyszerűsített foglalkoztatás** (alkalmi munka, mezőgazdasági idénymunka, filmipari statisztálás) utáni közteher emelkedik, amiből jövőre mintegy 25 milliárd forint többletbevétel származhat. A **népegészségügyi termékadó** hatálya alól kikerült az alkoholos termékek többsége, amit ezen termékkörök esetében a jövőben a jövedéki adó növekedése ellensúlyoz. Számos, az adónem által érintett termékkör adóterhe sávossá alakul, valamint az eddigi általános, júliustól a felső sávra vonatkozó tételes adómérték átlagosan mintegy 30 százalékkal emelkedik, továbbá két új termékkör (csemege, előre-csomagolt édes, sós tészta) is az adó hatálya alá kerül, amely intézkedésekből összesen mintegy 30-40 milliárd forint többletbevétel származhat 2023-ban.

Az **uniós programok bevételeire** vonatkozó előirányzat összesen 2.090 milliárd forintot tesz ki, melyből több mint 860 milliárd kapcsolódik a 2014-2020-as programokhoz. A 2021-2027-es forráskeretből több mint 930 milliárd forint bevétel érkezik a javaslat alapján, melyből közel 400 milliárd forint lehet RRF támogatás. A terv 360 milliárd forinttal elmarad a 2022. évi várható értéktől. Előrejelzésünk szerint amennyiben megtörténik a megegyezés a Helyreállítási Tervvel, az operatív programokkal és a jogállamisági mechanizmussal kapcsolatban, a bevételek megközelíthetik az előirányzatot. A javaslat nem részletezi a számlás kifizetésekre, valamint az előlegek várható felhasználására vonatkozó várakozásokat, melyek alapvetően meghatározzák a pénzforgalmi bevételek szintjét.

A **Nemzeti Földalappal kapcsolatos bevételeken** belül 300 milliárd forint bevételt vár a kormányzat ingatlanértékesítésből. Az ingatlan értékesítési bevételek tervezett összege – átlagosan 1,6 millió forint/hektár vételár alapul vételével – összesen 187.500 hektár terület tulajdonjogának átruházásával számol.

1. keretes írás**A 2022-2023-ban bevezetésre kerülő költségvetési intézkedések**

A kormány a 2022-2023-as költségvetési években jelentős összegű kiigazításokat hajt végre. Az intézkedések célja, hogy teljesíthetőek legyenek a 2022. évi 4,9 százalékos és a 2023.évi 3,5 százalékos hiánycélok. Az intézkedések pontos tartalma több esetben még kidolgozás alatt van, illetve azok megvalósításának technikai feltételeiről sem ismert még minden részlet. Az előzetes jelzések, a bejelentett intézkedések, valamint a 2023. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő információk alapján a bevételi tételek részesedése az idei évben 45 százalék lehet, míg 2023-ban megközelítheti a 40 százalékot. A bevételi intézkedések döntő többsége, évente mintegy 800 milliárd forint ún. „extraprofitra” kivetett különadókhoz köthető, amelyen felül a bejelentés évi 100-200 milliárd forint körüli összegben tartalmaz további adóbevételi intézkedéseket is (5. táblázat). Az újonnan előirányozott bevételek nagyrészt két új alapba, a Rezsivédelmi és Honvédelmi alapokba kerülnek.

5. táblázat**A bevételi és kiadási intézkedések költségvetési hatása 2022-ben (a GDP százaléka)**

Intézkedések	Költségvetési hatás 2022-ben
Bevétel oldali intézkedések	1,34%
Extraprofit különadók	1,14%
Jövedéki adó, cégautóadó és népegészségügyi termékadó	0,15%
Rejtett gazdaság visszaszorítását célzó és egyszerűsített foglalkoztatással kapcsolatos intézkedések	0,05%
Kiadás oldali intézkedések	1,7%
Takarékosság és hatékonyságnövelés a minisztériumoknál, a költségvetési szerveknél és a kormányzati programoknál	1,0%
Állami beruházási projektek átütemezése és visszafogása	0,5%
A kötelező átvételi díjból (KÁT) származó bevételek felhasználása az egyetemes szolgáltatásokban	0,2%

Forrás: Pénzügyminisztérium, 2023. évi költségvetési törvényjavaslat

A bevételi oldalt érintő intézkedések részletesen:**„Extraprofit” különadók:****1. Bankszektor befizetései:**

a. **Kamatnyereség különadója:** a hitelintézetek előző évi nettó kamateredményük, illetve a díj- és jutalékbevételek után fizetik az új adót. Az adó mértéke 2022-ben 10 százalék, 2023-ban pedig 8 százalék lesz, amit a pénzügyi vállalkozások idén kettő, jövőre három egyenlő részletben fizetnek meg.

b. **Pénzügyi tranzakciós illeték módosításai:** a banki utalások 6 ezer forintos felső adófizetési határa 10 ezer forintra emelkedik, valamint 0,3 százalékos kulccsal kiterjeszti a kormány az értékpapír-tranzakciókra is, ami alól a Kincstár és a Posta által végrehajtott tranzakciók képeznek majd kivételt. A költségvetés igyekszik a külföldi fintech szolgáltatókat is az adó hatálya alá vonni.

2. Biztosítási adó emelése: A 2023. év végéig fennálló pótagó jövőre a nem-életbiztosítási díjbevétel 2 milliárd forintot meg nem haladó része után 2 százalék, 2 milliárd forintot meghaladó, de 36 milliárd forintot meg nem haladó része után 4 százalék, 36 milliárd forintot meghaladó része után 7 százalék, míg az életbiztosítási díjbevétel esetén 2 milliárd forintot meg nem haladó része után 1 százalék, 2 milliárd forintot meghaladó, de 36 milliárd

forintot meg nem haladó része után 1,5 százalék, 36 milliárd forintot meghaladó része után 3 százalék. A befolyó bevételek az újonnan létrehozott Honvédelmi alapba kerülnek.

3. Energiavállalatok befizetései:

- a. **Bányajáradék emelése:** a szénhidrogén (kőolaj és földgáz) kitermelésben érintett cégek számára a bányajáradék a jelenlegi háromszorosára emelkedik, a bevételek pedig a Rezsivédelmi alapba kerülnek.
- b. **Olajárfolyam-különbözet adója:** az adó alapja az Oroszországból származó Ural nyers kőolaj és a kőolaj világpiaci árának különbözete, amelyből a kőolaj finomítását végző MOL-nak nyeresége származik, és mértéke 25 százalék.
- c. **Energiaellátók jövedelemadójának kiterjesztése:** az energiaellátók jövedelemadóját kiterjesztik újabb szereplőkre és szektorokra: a bioetanol-, és bioüzemanyag termelőkre, valamint keményítő gyártókra.

4. Kiskereskedelmi különadó emelése: 2022-ben az adónem struktúrája változatlan marad, viszont az előző évi adókötelezettség 80 százalékának megfelelő összeg addicionális megfizetésére kötelezik az adóalanyokat. 2023-ban az adónem alapja megmarad, azonban az adó mértékének progresszivitása erősödik: 500 millió forint alatti nettó árbevételig az adókulcs marad 0 százalék, 500 millió és 30 milliárd forint között 0,15 százalékra növekszik a jelenlegi 0,1 százalékról. 30 és 100 milliárd forint között az aktuális 0,4 százalékos kulcs 1 százalékra változik, 100 milliárd forint felett pedig a jelenlegi 2,7-ről 4,1 százalékra emelkedik az adónem kulcsa.

5. Távközlési adó emelése (korábban Telekommunikációs cégek különadója néven): a meglévő adó kerül kiegészítésre, alapja a nettó árbevétel és nem a korábban bejelentett adatforgalom. A távközlési adót eddig a telefonszolgáltatók fizették a hívások és az előfizetős számok után, addig az új típusú különadót fizető vállalkozások köre szélesebb, mert kiterjed az internetszolgáltatókra is.

6. Légitársaságok adója: új adónemként jelenik meg a *departure tax*, vagyis a Magyarországról elutazók után fejenként fizetendő európai országokba 3.900 forintos, míg a többi országba 9.750 forintos adó, amelynek alanya a földi kiszolgáló, aki az adóterhet továbbháríthatja a légitársaságokra.

7. Gyógyszeripari befizetések: az adó alapja a tárgyhavi vényforgalmi adatok alapján adódó társadalombiztosítási támogatás termelői árral arányos része, amely után a forgalmazót a 10 ezer forintot meg nem haladó termelői áras gyógyszerek esetén 20 százalékos, a 10 ezer forintot meghaladó termelői áras gyógyszerek esetén 28 százalékos mértékű befizetési kötelezettség terheli.

8. Reklámadó újbóli bevezetése: az adónem korábbi felfüggesztése, azaz a 0 százalékos kulcs a törvény szerint 2022 végén megszűnik, így az adó a jövő évtől kerül ismét kivetésre, a nettó árbevételre vetített 7,5 százalékos kulccsal.

Egyéb bevételi intézkedések:

- **Jövedéki adó és NETA emelések:** a népegészségügyi termékadó által érintett termékköröknél jelentősen emelkedett az adóteher, részben az adó sávossá alakításával, részben a tételes adó mértékének az emelésével. Emellett az alkoholos termékek többsége kikerült a NETA hatálya alól, és átkerült a jövedéki adóhoz, amely adónem esetén az alkoholra, a dohánytermékekre és az energiatermékekre (földgáz, villamosenergia) kivetett adó mértéke emelkedik július 1-től.
- **Cégautóadó emelése:** a cégautóadó mértéke átlagosan a jelenlegi szint 1,8-1,9-szeresére emelkedik, amely során az adónem logikája és az adó beszedése a gépjárműadóhoz igazodik, nagyobb környezetvédelmi hangsúllyal.
- **Egyszerűsített foglalkoztatás valorizálása:** ezen foglalkoztatási forma (alkalmi munka, mezőgazdasági idénymunka, filmipari statisztálás stb.) tételes adóterhe hozzávetőleg a duplájára emelkedik.

6. táblázat:**A szektorális különadók költségvetési hatása 2022-ben és 2023-ban (milliárd forint)**

Intézkedés	Költségvetési hatás (milliárd forint)	
	2022	2023
„Extraprofit” különadók	792	815
1. Bankszektor befizetései	345	300
1a. Kamatnyereség különadója	250	250
1b. Pénzügyi tranzakciós illeték módosítások	21	50
2. Biztosítási adó emelése	50	50
3. Energiavállalatok befizetései	300	300
3a. Bányajáradék emelése	130	130
3b. Olajárfolyam-különbözet adója	140	140
3c. Energiaellátók jövedelemadójának kiterjesztése	30	30
4. Kiskereskedelmi különadó emelése	60	60
5. Távközlési adó emelése	17	40
6. Légitársaságok adója	13	30
7. Gyógyszeripari befizetések emelése	8	20
8. Reklámadó újbóli bevezetése	0	15

Forrás: MNB becslés

A kiadási oldalt érintő intézkedések:

A Kormány a 2022. évi 4,9 százalékos és a 2023. évi 3,5 százalékos GDP-arányos hiánycél elérése érdekében a központi költségvetés kiadási oldalát érintő intézkedéseket is elrendelt³:

- **Takarékosság és hatékonyságnövelés a minisztériumoknál, a költségvetési szerveknél és a kormányprogramoknál:** a Kormány a központi költségvetés fejezeti kiadásainak csökkentése révén 2022-ben 10 százalékos mértékben 581 milliárd forint, 2023-ban 500 milliárd forint megtakarítást kíván elérni.
- **Állami beruházások halasztása, törlése:** a Kormány az állami beruházásokat felülvizsgálat céljából - ide nem értve a kivitelezés alatt levőket - felfüggeszti, amelynek költségvetési hatásaként 2022-ben és 2023-ban összesen 1.150 milliárd forint megtakarítást kíván elérni.
- **Rezsicsökkentés racionalizálása:** a visszaélések elkerülése érdekében a rezsicsökkentési szabályok olyan módosítására kerül sor, amely alapján a villamos energia és a földgáz egyetemes szolgáltatásra kizárólag a lakossági fogyasztó jogosult.

A kiadás oldali intézkedések részletei ugyanakkor a jelentés készítésekor még nem voltak teljes mértékben ismertek. A kormányhatározat értelmében a részletes javaslatokat a 2022. év tekintetében 2022. július 1-ig kellett kidolgoznia az érintett minisztériumoknak.

³ 1281/2022. (VI. 4.) Korm. határozat a Magyarország szomszédságában zajló háború idején a rezsicsökkentés megvédése és a honvédelmi célok teljesítése érdekében szükséges költségvetési intézkedésekről

5.2. ELSŐDLEGES KIADÁSOK

Előrejelzésünk szerint a költségvetés központi alrendszerének elsődleges kiadásai 77 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a javaslatban szereplő előirányzatnál, valamint a nettó pénzforgalmi kamatkidadások is 76 milliárd forinttal meghaladják azt (8. táblázat). A kiadási előirányzatok többsége összhangban van az előrejelzésünkkel. A magasabb kiadási főösszeg irányába mutató különbséget a társadalombiztosítási alapokból fizetett ellátások, valamint a nettó kamatkidadások esetén azonosítunk, melyet részben ellensúlyoz a központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásainak, és az EU-támogatásokkal kapcsolatos kifizetések általunk prognosztizált értékeinek az elmaradása a törvényjavaslatban szereplő előirányzatoktól.

Az egyedi és normatív támogatások kiadási jogcímein a 2022. évi törvényi előirányzathoz képest jövőre 635 milliárd forinttal magasabb összegű az előirányzat. A nagy összegű növekedést a gyorsforgalmi utak fenntartása és bővítése érdekében létrehozott 35 éves koncesszió kiadásai, az M5 és M6 autópályák rendelkezésre állási díjának szakmai fejezetektől átcsoportosításai okozzák. Továbbá a közlekedési közszolgáltatást végző vállalatok költségvetési támogatása dinamikusan emelkedik 2023-ban, mert a megnövelt támogatási összeg tartalmazza az energia áremelkedés kompenzációját is.

A költségvetési szervek nettó kiadásai előrejelzésünk szerint 36 milliárd forinttal maradhatnak el a költségvetési törvényjavaslat összegétől, ami elsősorban a felhalmozási célú kiadások szokásos évek közötti áthúzódásával magyarázható. A 2022. évet érintő bérintézkedéseket bázisként tartalmazzák a törvényjavaslat személyi jellegű kifizetéseinek előirányzatai, továbbá több intézmény alkalmazottainak 2023-ban is jelentősebb összegű béremelést biztosít a költségvetés. A költségvetési konszolidáció melletti elköteleződés jegyében a beruházási kiadások jelentős visszafogásáról döntött a kormány, így a kormányzati szektor 2023. évi beruházási kiadásai a GDP mintegy 4,5 százalékára csökkenhetnek. Az államháztartás fogyasztási kiadásai a javaslat szerint több száz milliárd forint összegű kiigazítást tartalmaznak, mely megtakarítás túlnyomó része az intézményi és szakmai fejezeti kiadások között jelentkezik.

A Start Munkaprogram esetén a javaslatban szereplő 110 milliárd forintos irányszámnál 16 milliárd forinttal magasabb kiadással számolunk 2023-ban. Az eltérés oka, hogy nem számolunk a programban résztvevők létszámának csökkenésével a bázisidőszakhoz képest.

A Lakástámogatások 2023. évi előirányzata közel 110 milliárd forinttal magasabb a 2022. évi előirányzatnál. A jelentős növekmény elsősorban az eredetileg 2022. évben kifutó programok (Falusi CSOK, Otthonfelújítási támogatás) meghosszabbításából és felfutásából adódhat. A költségvetési törvényjavaslat összesen 175 milliárd forint kiadással számol a **babavárási támogatás** esetében. A 2022. évi költségvetési előirányzat mindössze 92 milliárd forinttal számol a babavárási támogatással kapcsolatos kiadások esetén, melynek a jövő évi tervszám megközelítőleg a kétszerese. A jelentős növekedés mögött egyrészt a korábban 2022. végéig meghirdetett program jövő évre történő meghosszabbítása áll, másrészt pedig az emelkedő hozamkörnyezet következtében – a lakosság számára változatlanul alacsony kamatok fenntartásából adódóan – az állam magasabb kamattámogatást biztosít az újonnan kihelyezett hitelállomány után. A törvényjavaslatban szereplő kiadások jelentős mértékben, mintegy 35 milliárd forinttal elmaradnak előrejelzésünktől, amit elsősorban a magasabb hozamkörnyezet magyarázhat.

A társadalombiztosítási alapok kiadásai előrejelzésünk szerint 323 milliárd forinttal haladhatják meg a törvényjavaslat által előirányzott összegüket 2023-ban. A különbség elsősorban az előrejelzésünk alapját képező makrogazdasági feltételek és a kormányzati várakozások eltéréseiből adódik.

Az Egészségbiztosítási Alap terhére előirányzott kiadás közel 84 milliárd forinttal marad el a prognózisunktól. Az eltérés elsősorban abból adódik, hogy előrejelzésünkben a törvényjavaslat várakozásait meghaladó árszínvonal-emelkedés megjelenik a gyógyító-megelőző ellátások és a gyógyszer-támogatások kiadásaiiban, amit részben ellensúlyoz a pénzbeli ellátások esetén feltételezett alacsonyabb igénybevétel.

A gyógyító-megelőző ellátások kiadási előirányzata 2.254 milliárd forint, ami 71 milliárd forinttal alacsonyabb az általunk prognosztizált értéknél. A javaslat ugyanakkor 87 milliárd forint kiadási többlettel számol a 2022-es kormányzati várakozáshoz képest, ami nagyrészt az állami és önkormányzati fenntartású egészségügyi intézményeknél dolgozó orvosok bérfelállításának, valamint a vállalkozási formában működő háziorvosi és fogorvosi praxisok bértámogatásának további

emeléséhez köthető. Emellett azzal magyarázható, hogy a nagyértékű gyógyszerek finanszírozása, valamint a természetbeni ellátásokhoz kapcsolódó dologi kiadások esetén az infláció emelkedését lekövető kiadásnövekedést feltételezünk. Pozitív irányú kockázatot jelent ugyanakkor, hogy megfelelő mozgástér függvényében ezen kiadásokat az előirányzatok közötti átcsoportosításokból is fedezheti a költségvetés.

A **gyógyszertámogatás bruttó kiadásaira** 472 milliárd forintot irányoz elő a 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, ami 22 milliárd forinttal magasabb az idei évi előirányzatnál. Prognózisunk szerint ugyanakkor további 16 milliárd forinttal több lehet a gyógyszertámogatási kiadás.

A pénzbeli ellátások előirányzatainak összege 705 milliárd forint, ami kis mértékben, közel 28 milliárd forinttal haladja meg az általunk prognosztizált értéket. A táppénzre fordított kiadások előirányzata 182 milliárd forint 2023-ban, ami 39 milliárd forinttal magasabb a 2022. évi szintnél. A járvány lecsengésének következtében a táppénzkiadás esetén az ellátást igénylők létszámcsökkenésével számolunk, így az általunk prognosztizált összeg mintegy 12 milliárd forinttal marad el a törvényjavaslatához képest. A **gyermekgondozási és örökbefogadói díj** előirányzata 318 milliárd forint 2023-ban, ami közel 52 milliárd forinttal magasabb a 2022-re tervezett kiadási szintnél, amit nagyrészt a bruttó átlagkereset erős növekedése magyaráz. A **csecsemőgondozási díj** esetén 154 milliárd forint kiadással számol a törvényjavaslat, ami közel 27 milliárd forinttal haladja meg a 2022. évi előirányzatot. Prognózisunkban a gyermekgondozási díj esetén 9 milliárd forinttal, míg a csecsemőgondozási díj esetén közel 8 milliárd forinttal alacsonyabb kiadással számolunk, ami elsősorban az általunk feltételezett alacsonyabb jogosult létszámmal magyarázható.

A **rokkantsági és rehabilitációs ellátások** törvényjavaslat szerinti előirányzata 339 milliárd forint, ami 37 milliárd forinttal magasabb a 2022. évi költségvetéshez képest. Előrejelzésünk 19 milliárd forinttal magasabb kiadással számol 2023-ban, ami elsősorban a magasabb inflációs várakozások következtében szükséges indexálással magyarázható, amit csak részben ellensúlyoz a jogosultak létszámának a csökkenése.

A Nyugdíjbiztosítási Alap esetén 4.903 milliárd forint kiadást tervez a törvényjavaslat 2023-ban. A kiadások túlnyomó részét az Alapból folyósított **nyugellátások** teszik ki, melyekre a 2023. évi törvényjavaslat összesen 4.895 milliárd forintot irányoz elő, ami 732 milliárd forinttal haladja meg a 2022. évi költségvetés sorain tervezett szintet. Előrejelzésünk 238 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz a törvényjavaslatához képest. Az eltérés elsősorban abból adódik, hogy az általunk használt makrogazdasági feltevések a 2022-re és a 2023-ra vonatkozóan egyaránt magasabb inflációval számolnak: a költségvetés által tervezett összesen 8,9 százalékos nyugdíjemeléssel felül előrejelzésünk szerint további 2,9 százalékos korrekcióra lehet szükség 2022-ben, melynek áthúzódó hatásai a következő évben is érvényesülnek. Az előrejelzésünket megalapozó makrogazdasági pálya sávközepe 8 százalékos átlagos éves árszínvonal-növekedéssel számol 2023-ban, ami a költségvetéshez képest 2,8 százalékponttal magasabb nyugdíjemelést indokol. A Nyugdíjbiztosítási Alap **egyéb kiadásaira** 8 milliárd forintot irányoz elő a törvényjavaslat, ami megegyezik az előrejelzésünkkel.

A nyugdíjkiadások legnagyobb tételeként a **korhatár feletti öregségi nyugdíjakra** vonatkozó 2023. évi előirányzat 3.664 milliárd forint, amelyhez képest előrejelzésünk 204 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz. A különbséget nagyrészt az előrejelzésünket megalapozó makrogazdasági kitekintés magasabb inflációs pályája magyarázza, míg a kiadásokra ható egyéb folyamatokkal, mint az ellátásban részesülők létszámának bővülésére, valamint az új megállapítások esetén a bruttó átlagkereset növekedésének hatására vonatkozó várakozásaink nagyságrendileg megegyeznek a törvényjavaslatban bemutatottakkal.

A **nők korhatár alatti nyugellátása** 40 év jogosultsági idő után vehető igénybe. A 2023. évi törvényjavaslat 372 milliárd forint kiadással számol, ami 20 milliárd forinttal marad el az általunk prognosztizált összegtől. A nők korhatár alatti nyugellátása tekintetében továbbra is a jogosultságot szerzők létszámának bővülésével számolunk, figyelembe véve, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár 65 évre történő emelkedésével párhuzamosan egyre több nő érheti el a 40 év szolgálati időt az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt.

A **hozzátartozói nyugellátások** esetében 462 milliárd forint kiadást irányoz elő a 2023. évi törvényjavaslat, ami 21 milliárd forinttal marad el az általunk prognosztizált összegtől. Az eltérés közel teljes összege az özvegyi ellátások sorain jelentkezik, és a költségvetést megalapozó makrogazdasági várakozásoknál magasabb árszínvonal-emelkedési előrejelzésünkhöz köthető.

A 2023. évi költségvetési törvényjavaslat 25 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol a költségvetés tervezését megalapozó makrogazdasági kitekintésben szereplő 4,1 százalékos reálnövekedés alapján. Az MNB 2022. júniusi Inflációs jelentésével konzisztens makrogazdasági előrejelzés sávközepe ezzel szemben a reál GDP 2,5 százalékos bővülésével számol 2023-ban, ami elmarad a nyugdíjprémium folyósításához szükséges 3,5 százalékot meghaladó szinttől.

7. táblázat

A nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások kiadásaira vonatkozó 2023. évi törvényi előirányzat és prognózisunk összehasonlítása (milliárd forint)

	2023 Előirányzat	2023 MNB-előrejelzés	Eltérés (előrejelzés-előirányzat)
I. Nyugellátások	4 895	5 133	238
1. Öregségi nyugdíj	4 036	4 260	224
1.1. Korhatár feletti öregségi nyugdíj	3 664	3 868	204
1.2. Nők korhatár alatti nyugellátása	372	392	20
2. Hozzártartozói nyugellátás	462	483	21
3. Egyszeri segély	1	1	0
4. Nyugdíjprémium céltartalék	25	0	-25
5. Tizenharmadik havi nyugdíj	372	390	18
II. Korhatár alatti ellátások	109	122	13
III. Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	339	358	19
Nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások összesen	5 343	5 613	270

Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A 2023. évi törvényjavaslat a **13. havi nyugdíjak** folyósítására 372 milliárd forintos előirányzatot tartalmaz, ami a becslésünk alapját képező magasabb inflációs várakozások miatt 18 milliárd forinttal marad el az előrejelzésünk szerinti összegtől. A nyugdíjemelések hatása megjelenik a 2022-től teljes egyhavi összegben folyósított 13. havi nyugdíjban is, hiszen a februári kifizetés utáni évközi emelések visszamenőleges hatállyal érvényesülnek annak összegére nézve is.

A 2023. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a **nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások** (nyugellátások, korhatár alatti ellátások, rokkantsági- és rehabilitációs ellátások) kiadásaihoz tartozó előirányzatok így összesen 5.343 milliárd forintot tesznek ki. Előrejelzésünk szerint 5.613 milliárd forintot fordíthat a költségvetés a fenti ellátásokra 2023-ban (7. táblázat), ami 270 milliárd forinttal haladja meg a kormányzati irányszámot.

8. táblázat			
Központi alrendszer kiadásai - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)			
	2023		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	26 968	27 045	77
Egyedi és normatív és közmédiának nyújtott támogatások	1 114	1 114	0
Közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása	110	110	0
Szociálpolitikai menetdíj támogatás	105	105	0
Lakásépítési támogatások	491	491	0
Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap	724	737	13
Központi költségv. szervek és fejezetek nettó saját kiad.	7 904	7 868	-36
Uniók kiadások	3 408	3 180	-228
Helyi önkormányzatok támogatása	969	969	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	604	604	0
Központi tartalékok	1 230	1 230	0
Társadalmi önszerveződések támogatása	6	6	0
Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások	700	700	0
Egyéb kiadások	363	363	0
Elkülönített alapok kiadásai	548	554	6
NFA - Passzív kiadások	116	116	0
NFA - Start munkaprogram	110	126	16
Egyéb kiadások	323	313	-10
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	8 691	9 013	323
NYA - Nyugellátások	4 895	5 133	238
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	339	358	19
EA - Pénzbeli ellátások	705	677	-28
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	2 254	2 325	71
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	354	369	16
Egyéb kiadások	144	151	7
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	1 763	1 839	76
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	28 731	28 884	153
EGYENLEG	-2 352	-2 685	-333

Megjegyzés: Részben konszolidált tételek
 Forrás: 2023. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

Előrejelzésünk szerint az uniós programok kiadásai 2023-ban alacsonyabbak lehetnek az előirányzatnál. A kiadások tekintetében elsősorban a 2021-2027-es ciklusra vonatkozó 2.100 milliárd forintos célt övezik kockázatok, ugyanis az új ciklushoz kapcsolódó jelentős mértékű kifizetések 2023-as megvalósulásához a Partnerségi Megállapodás, a Helyreállítási Terv és az egyes operatív programok elfogadása szükséges az Európai Bizottság és az Európai Tanács részéről. Az uniós programok kiadásait 3.408 milliárd forintra tervezi a kormány 2023-ban, ami több mint 800 milliárd forinttal meghaladja a 2022. évi várható összeget. A 2014-2020-as ciklushoz kapcsolódó kohéziós, vidékfejlesztési és egyéb programokkal kapcsolatos kiadások mintegy 680 milliárd forintot tehetnek ki a terv szerint, míg a 2021-2027-es programokhoz kapcsolódó kiadások meghaladhatják a 2.100 milliárd forintot, melyből 590 milliárd forintot tesz ki a helyreállítási eszköz (RRF) keretében folyósítandó kifizetés. Figyelembe véve a kiadási és a bevételi előirányzatok közötti eltérést, 2023-ban is jelentős mértékű előlegkifizetés feltételezhető, a javaslat ugyanakkor nem tartalmazza ennek tervezett mértékét.

5.3. KAMATEGYENLEG

A GDP-arányos bruttó eredményszemléletű kamatkiadás a törvényi előirányzatnak megfelelően alakulhat prognózisunk szerint, és 2023-ban 3,2 százalék lehet. A kamatkiadások emelkedését főként a hozamkörnyezet emelkedése okozza, ugyanakkor az adósság kedvezőbb lejáratú szerkezetének és a fix kamatozású adósságelemek magas arányának köszönhetően a hozamemelkedés hatása a korábban tapasztaltnál lassabban jelenik meg.

A nettó pénzforgalmi kamatkiadások költségvetési előirányzata 76 milliárd forinttal alacsonyabb prognózisunknál. Előrejelzésünk magasabb bruttó kamatkiadással számol, míg a kamatbevételek esetében alacsonyabb az előirányzatnál. Az eltéréseket a törvényjavaslat készítése óta megvalósult hozamemelkedés mellett a mögöttes kibocsátási szerkezetre vonatkozó prognózisok különbözősége okozhatja.

4. ábra

Az eredményszemléletű bruttó kamatkiadások alakulása (a GDP százalékában)

Forrás: Eurostat, MNB előrejelzés

6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése

6.1. AZ ALAPTÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A költségvetési törvényjavaslat szerint és az MNB prognózisa alapján a GDP-arányos bruttó államadósság 2023-ban csökken, ezért a törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényben foglalt adósságszabály előírásának. Az Alaptörvény alapján mindaddig, amíg az adósságráta meghaladja a GDP 50 százalékát, az államadósság-rátának 0,1 százalékponttal kell csökkennie, ami 2023-ban mindkét előrejelzés szerint teljesül. A törvényjavaslat alapján az államadósság-mutató az idei év végére várt 76,1 százalék után a jövő évben 73,8 százalékra, azaz 2,3 százalékponttal mérséklődik. Az MNB előrejelzése alapján a GDP-arányos adósságráta 2,4 százalékponttal csökkenhet 2023-ban. Az Alaptörvény adósságszabályának való megfelelés alól a szomszédos országban fennálló fegyveres konfliktus, háborús helyzet következtében bevezetett veszélyhelyzet mentesít, ugyanis az Alaptörvény szerint különleges jogrend idején, az azt kiváltó körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben el lehet térni a szabálytól.

6.2. A STABILITÁSI TÖRVÉNY 3 SZÁZALÉKOS HIÁNYSZABÁLYA

A 2023-ban várható költségvetési egyenleg nem felelne meg a Stabilitási törvény hiányszabályának, ugyanakkor az előírás alól mentesítést ad a törvény veszélyhelyzettel kapcsolatos átmeneti rendelkezése, amely alapján az előírásnak 2021-2023 között nem kell megfelelni. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) b) pontja előírja, hogy az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A költségvetési törvényjavaslat alapján 2023-ban a GDP-arányos deficit 3,5 százalék lesz, ami nem teljesítené a Stabilitási törvényben foglalt hiánycélt. A szabálynak való megfelelés alól mentesít a Stabilitási törvény átmeneti rendelkezése, amely szerint a szabályt a 2021 és 2023 közötti költségvetési években nem kell alkalmazni.

6.3. A STABILITÁSI TÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A 2023. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő adósságráta megfelel a Stabilitási törvény adósságképletének. Az előírás szerint az államadósság-mutató év végi értékét oly módon kell meghatározni, hogy a GDP-arányos adósságráta éves csökkenése, az államadósság csökkentésére vonatkozó európai uniós szabályok érvényesítése mellett legalább 0,1 százalékpontot érjen el. Az európai uniós adósságszabály kimondja, hogy a tagállamok államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuzados szabály definiálja, e szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuzadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát.

Az Európai Bizottság saját előrejelzése alapján háromféle módszertannal (előretekintő, visszatekintő, ciklikusan igazított) kiszámolja az államadósság-ráta változásának mértékét, amelyből elég az egyik módszertannak megfelelni. Az előretekintő és visszatekintő módszerrel számolt uniós adósságszabály várhatóan teljesül, amennyiben a törvényjavaslatban előrejelzett adósságcsökkenés megvalósul. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy az európai uniós szabályok alkalmazását részben és átmenetileg felfüggesztő általános mentesítési záradék kivezetésének időpontját az Európai Bizottság 2023 utánra halasztotta.

6.4. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS STRUKTURÁLIS EGYENLEGÉNEK KÖVETELMÉNYE

A javaslatban szereplő 4,5 százalékos strukturális hiány nem éri el a középtávú költségvetési célt, ugyanakkor az ezt előíró magyar és EU-s szabályok 2023 végéig szintén felfüggesztésre kerültek. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) a) pontja előírja, hogy a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. A hazai középtávú költségvetési cél 2023-ban a GDP -1 százalékának megfelelő strukturális egyenleget jelent. A strukturális egyenleg azt a ciklikusan igazított államháztartási egyenleget jelenti, amelyből kiszűrésre kerültek az egyedi és átmeneti költségvetési tételek. A 2023. évi költségvetési törvényjavaslat a GDP arányában -3,5 százalékos eredményszemléletű egyenleghez -4,5 százalékos strukturális egyenleget rendel. A strukturális egyenleget javító negatív kibocsátási rés mellett a törvényjavaslat számottevő összegű egyszeri, átmeneti bevételi tételt tartalmaz, ami nagyrészt a GDP 1 százalékát kitevő különadókhoz, kisebb részben állami földértékesítéshez kapcsolódik. A 4,5 százalékos strukturális deficit a középtávú költségvetési célt nem érné el, ugyanakkor a **Stabilitási törvény átmeneti rendelkezése a középtávú költségvetési célra vonatkozó szabály alól ugyancsak mentesít 2021 és 2023 között.**

6.5. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY KORREKCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

Az európai uniós költségvetési szabályok alkalmazását az európai uniós intézmények 2020-ban az általános mentesítési záradék aktiválásával részben és átmenetileg felfüggesztették, és annak alkalmazása 2023-ban is fennmarad. A záradék hatálya alatt a tagállamok mentesülnek a korrekciós ág szabályainak megsértése esetén alkalmazott szankciók alól, ugyanakkor az Európai Bizottság a továbbra is elkészülő EDP jelentésekben vizsgálja a szabályoknak való megfelelést. A költségvetési szabályok újbóli hatályba lépése esetén a 2023. évi költségvetési törvényjavaslat az európai uniós költségvetési keretrendszer korrekciós ágához tartozó előírásai közül a maastrichti hiánykritériumnak várhatóan megfelelne (egy átfogó, az összes releváns körülményt figyelembe vevő értékelés után), míg az adósságcsökkenés mértéke teljesítené az előírást.

A maastrichti 3 százalékos hiányra vonatkozó kritérium előírja, hogy a tagállamok eredményszemléletű költségvetési hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A költségvetési törvényjavaslatban szerepeltetett 3,5 százalékos GDP-arányos hiánycél önmagában nem felel meg az előírásnak, ugyanakkor minden releváns körülmény figyelembe vételével (az államháztartási hiány mértéke megfelelő ütemben csökkenve közeledne a 3 százalékos kritériumhoz, illetve csak kismértékben haladná azt meg) a szabály mégis minden bizonnyal teljesülhet.

Az EU adósság szabálya kimondja, hogy a tagállamok bruttó, konszolidált, névértéken számított államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuszados adósság szabály számszerűsíti, amely szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuzadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. A törvényjavaslat alapján a GDP-arányos államadósság 2023-ban 2,3 százalékponttal mérséklődik az idei évhez képest, míg az MNB 2,4 százalékpontos csökkenésre számít, ami megfelelne a szabály által támasztott követelményeknek, amennyiben azok hatályosak lennének.

6.6. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY PREVENCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

A javaslatban szereplő strukturális hiánycél nem teljesítené a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásokat, ugyanakkor az általános mentesítési záradék élesítése nemcsak a preventív szabályok alkalmazását, hanem azok vizsgálatát is felfüggesztette.

A középtávú költségvetési célra (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy a tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz a kijelölt korrekciós pályán megfelelő mértékben közeledjen. A jövő évi MTO Magyarország számára a GDP -1,0 százaléka. A törvényjavaslat alapján a 2023. évi strukturális egyenleg GDP-arányosan -4,5 százalék lesz, tehát az elmúlt évekhez hasonlóan a strukturális egyenleg hiánya magasabb a középtávú

költségvetési célnál, azonban a szabálynak való megfelelést az általános mentesítési záradék hatálya alatt átmenetileg nem vizsgálja az Európai Bizottság.

Az európai uniós **kiadási szabály** az MTO-ra vonatkozó előírás be nem tartása esetén lép életbe, és a középtávú költségvetési célhoz történő közeledést hivatott biztosítani. Az előírás szerint az államháztartás nettó elsődleges kiadásai az előző évhez képest legfeljebb a potenciális GDP hosszú távú növekedési ütemével emelkedhetnek, hacsak a növekvő kiadásokat nem ellensúlyozzák egyéb, diszkrecionális bevételi intézkedések. Tekintve, hogy az általános mentesítési záradék hatálya alatt a szabály felfüggesztésre került, illetve az Európai Bizottság nem állapította meg a korrekciós pálya által elvárt strukturális kiigazítás kétéves mértékét, ezért a kiadási szabály hazánk számára nem került definiálásra, így az annak való megfelelés sem vizsgálható.

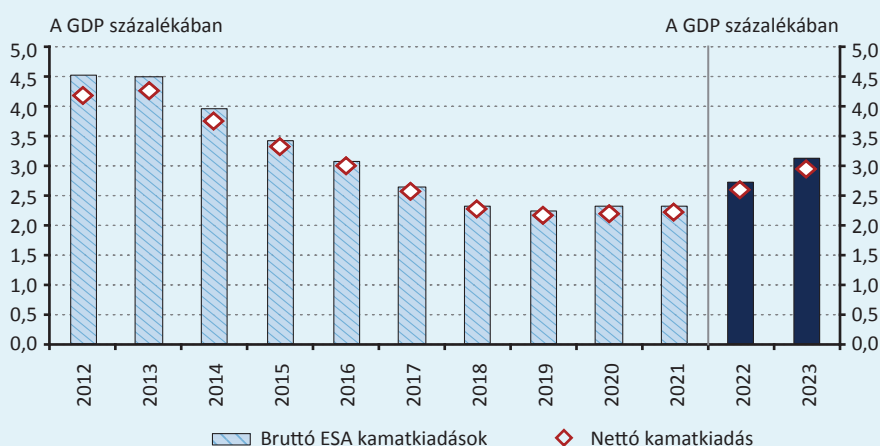
7. Kiemelt téma

7.1. AZ ÁLLAMI KAMATKIADÁSOK ALAKULÁSA

2013 és 2019 közötti, hét éves időszakban a költségvetés bruttó kamatkiadása a GDP 4,5 százalékáról 2,2 százalékára csökkent (5. ábra). Az időszak alatt Magyarország GDP-arányos éves kamatkiadása közel a felére mérséklődött, ami érdemben hozzájárult az államadósság-ráta csökkenéséhez és a költségvetési egyenleg javulásához. Hazánk kamatmegtakarításai ebben az időszakban meghaladták a GDP 9 százalékát.

5. ábra

Az eredményzempléletű állami kamatkiadások alakulása

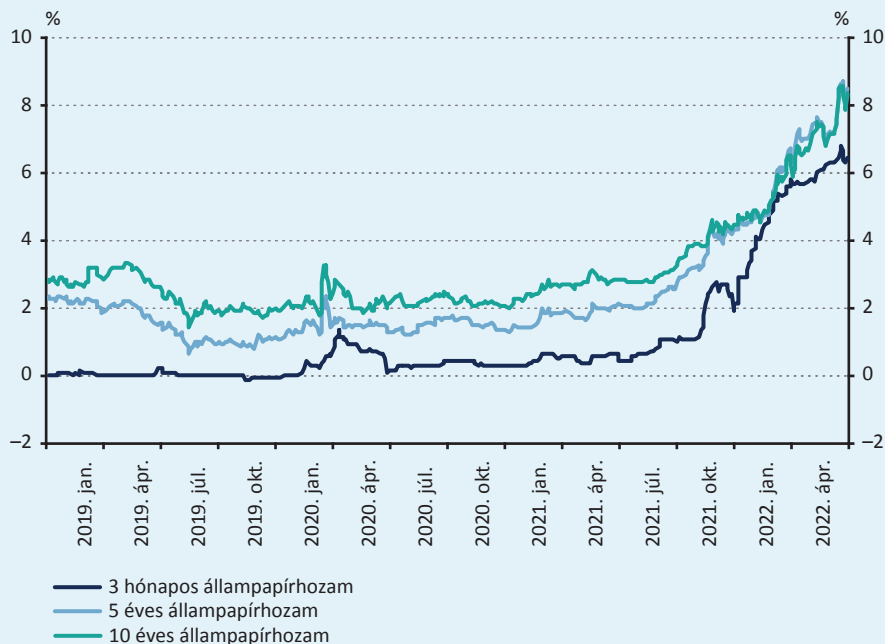

Forrás: Eurostat, MNB előrejelzés

A koronavírus-válság hatására a GDP-arányos bruttó államadósság a 2011 óta tartó folyamatos csökkenést követően 2020-ban mintegy 14 százalékponttal emelkedett. Az átmeneti emelkedést követően 2021-ben a jelentős GDP-növekedés, a mérséklődő költségvetési hiány és a magas szintű likvid tartalékok csökkenése következtében az államadósság-ráta ismét csökkenő pályára állt, amely várakozásunk szerint a következő években is folytatódik.

Az államadósság 2020-as növekedése megtörte az állami kamatkiadások csökkenő trendjét, míg előretekintve a hozamok emelkedése a kamatkiadások növekedését eredményezi. Az állampapírhozamok 2021. június vége óta emelkednek. Elemzésünk lezártáig a rövid hozamok az év eleje óta mintegy 350-450 bázisponttal, míg a hosszú benchmark állampapír-hozamok 360-430 bázisponttal nőttek (6. ábra). A tavalyi év közepe óta a hozamgörbe felfelé toldódása és ellaposodása figyelhető meg.

6. ábra
Az állampapírhozamok alakulása

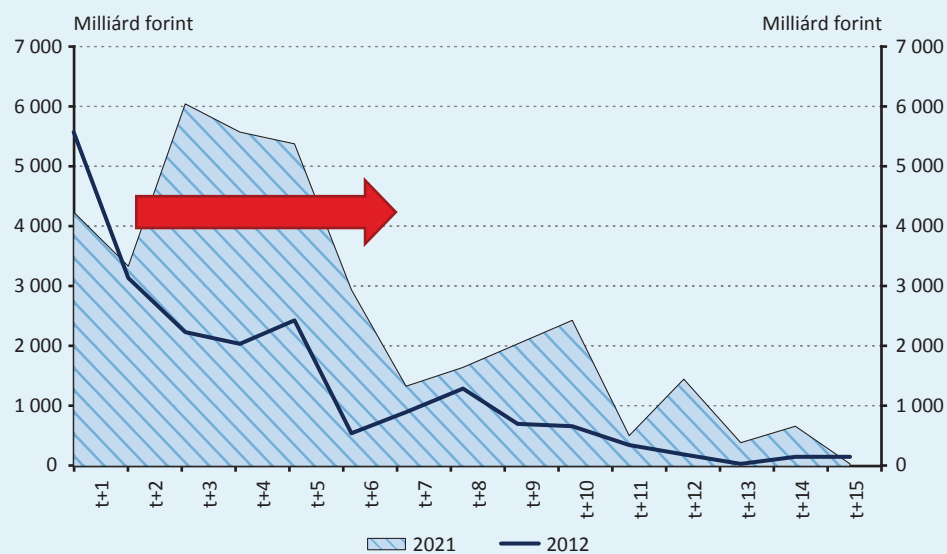

Forrás: Eurostat, MNB előrejelzés

A költségvetési törvényjavaslat alapján 2023-ra 3,2 százalékra emelkedhet az állami kamatkiadás, és előrejelzésünk is hasonló növekedést tartalmaz. A Konvergencia Program kitekintése a kamatkiadások emelkedésével számol 2022-ben és 2023-ban, majd 2025-től a kamatkiadások mérséklődését várja. A hozamok a Konvergencia Program előrejelzése alapján 6-7 százalék között alakulhatnak 2022 és 2026 között, és 2023-ban tetőzhetnek: a rövid lejáratú hozamok elérhetik a 6,6 százalékot, míg a hosszú hozamok 7,0 százalékra emelkedhetnek. Ezt követően fokozatos mérséklődéssel és 2026-ra 6,0-6,3 százalékos szinttel számol a Konvergencia Program.

A hozamkörnyezet várható emelkedése lassabban jelenik meg a kamatkiadásokban, mert az átárazódást az államadósság hosszítása némileg visszafogja, valamint a dinamikus gazdasági növekedésnek köszönhetően a jövőben a GDP-arányos kamatkiadások mérsékelten emelkedhetnek. A hozamemelkedés a kamatfizetés növekedésének irányába hat, azonban az elmúlt években az államadósság lejáratának hosszítása (7. ábra) következtében az államadósság csak mintegy ötöde származik új kibocsátásból 2022-ben, míg a meg nem újított adósságelemekre az elmúlt évekre jellemző alacsonyabb kamatokot kell fizetni. Az államadósság átlagos hátralévő futamideje több mint 1 évvel emelkedett 2021-ben, ami a legmagasabb emelkedést jelenti az EU tagországai között. Az átárazódási ütem mérséklődésének irányába hat továbbá a fix kamatozású adósságelemek magasabb aránya az adósságportfólióban. A gazdasági növekedés részben ellensúlyozza a kamatkiadások növekedését a GDP-arányos kiadások esetében. Ugyanakkor az emelkedő állami kamatkiadások következtében előretétekintve **kedvezőbb elsődleges egyenleg szükséges a maastrichti hiánykritérium eléréséhez.**

7. ábra
A központi költségvetés adósságelemeinek lejárat szerkezete 2012-ben és 2021-ben

Forrás: ÁKK

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális széttagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédosági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
A 2023. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNYJAVASLAT ELEMZÉSE
2022. július

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1013 BUDAPEST, KRISZTINA KÖRÚT 55.